

PRACE NAUKOWE

Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu

RESEARCH PAPERS

of Wrocław University of Economics

Nr 392

Gospodarka regionalna w teorii i praktyce

Redaktorzy naukowi
Elżbieta Sobczak
Dariusz Głuszczyk
Marek Obrębalski

Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu
Wrocław 2015

Redakcja wydawnicza: Barbara Majewska

Redakcja techniczna i korekta: Barbara Łopusiewicz

Łamanie: Agata Wiszniowska

Projekt okładki: Beata Dębska

Informacje o naborze artykułów i zasadach recenzowania
znajdują się na stronie internetowej Wydawnictwa
www.pracnaukowe.ue.wroc.pl
www.wydawnictwo.ue.wroc.pl

Publikacja udostępniona na licencji Creative Commons
Uznanie autorstwa-Użycie niekomercyjne-Bez utworów zależnych 3.0 Polska
(CC BY-NC-ND 3.0 PL)

© Copyright by Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu
Wrocław 2015

ISSN 1899-3192

e-ISSN 2392-0041

ISBN 978-83-7695-510-0

Wersja pierwotna: publikacja drukowana

Zamówienia na opublikowane prace należy składać na adres:
Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu
tel./fax 71 36 80 602; e-mail: econbook@ue.wroc.pl
www.ksiegarnia.ue.wroc.pl

Druk i oprawa: TOTEM

Spis treści

Wstęp	7
Franciszek Adamczuk: Szlak turystyczny Via Sacra w Euroregionie Nysa jako regionalny produkt turystyczny	9
Tomasz Bartłomowicz, Lucyna Wojcieszka: Metody wyborów dyskretnych w badaniach preferencji konsumentów usług hotelarskich powiatu jeleniogórskiego	17
Iwona Franczak: Specjalne strefy ekonomiczne jako czynnik aktywizacji gospodarczej regionu	26
Dariusz Głuszczuk: Regionalny fundusz wspomagania transakcji finansujących innowacje – ujęcie koncepcyjne.....	36
Maria Kola-Bezka: Wybrane uwarunkowania klimatu przedsiębiorczości w regionach wschodniego pogranicza UE i Białorusi	44
Marian Maciejuk: Wykorzystanie funduszy unijnych w jednostkach samorządu terytorialnego w województwie dolnośląskim w latach 2007-2013.	53
Aneta Męcza: Europejskie ugrupowania współpracy terytorialnej w Polsce – wstępna ocena	62
Jan Polski: Spójność terytorialna jako podstawa polityki regionalnej	73
Jan Stachowicz, Sławomir Olko: Procesy wdrażania regionalnej strategii innowacji jako reifikacja sieci działań – przykład województwa śląskiego	81
Jadwiga Suchecka, Edyta Żmurkow-Poteralska: Innowacyjność a zmiany strukturalne rynku pracy w województwie łódzkim.....	90
Olimpia Stanaszek: Badanie jakości życia w Polsce.....	99
Edyta Szafranek: Zintegrowane inwestycje terytorialne jako narzędzie budowy potencjału obszarów funkcjonalnych. Przykład Kędzierzyńsko-Kozielskiego Subregionalnego Obszaru Funkcjonalnego	109
Marek Szajt: Przestrzenne zróżnicowanie w finansowaniu działalności B+R jako miara potencjału innowacyjnego	119
Kinga Szmigiel: Nowa koncepcja finansowania innowacji w przedsiębiorstwach w okresie programowania 2014-2020	129
Piotr Szwinta: Możliwości rozwoju transgranicznych klastrów turystycznych w Polsce	138
Grzegorz Tekieli: Niewykorzystany kapitał ludzki w podregionach województwa dolnośląskiego	147
Arkadiusz Wojtkiewicz: Efekty społeczne bezpośrednich inwestycji zagranicznych w Jeleniej Górze oraz w powiecie jeleniogórskim.....	155
Jolanta Zawora: Regionalne zróżnicowanie sytuacji finansowej gmin w Polsce	164

Summaries

Franciszek Adamczuk: Via Sacra as a regional tourism product in the Neisse Euroregion	9
Tomasz Bartłomowicz, Lucyna Wojcieszka: Discrete choice methods in the research of preferences of hospitality services consumers in Jelenia Góra district	17
Iwona Franczak: Special economic zones as a factor for activating regional economies	26
Dariusz Głuszczyk: Regional support fund for the financing innovations transactions – conceptual approach	36
Maria Kola-Bezka: Selected determinants of entrepreneurship climate in the regions of eastern borderland of the eu and belarus	44
Marian Maciejuk: The use of European Union funds in local government units in Lower Silesia Voivodeship in the period 2007-2013	53
Aneta Mędzia: The european grouping of territorial cooperation in Poland – preliminary assessment	62
Jan Polski: Territorial cohesion as the basis for the regional policy	73
Jan Stachowicz, Sławomir Olko: Implementation of the regional innovation strategy as the network of activities – example of the Śląskie Voivodeship	81
Jadwiga Suchecka, Edyta Żmurkow-Poteralska: Innovation vs. structural changes in the labour market in the Lodzkie province	90
Olimpia Stanaszek: Study of quality of life in Poland	99
Edyta Szafranek: Integrated territorial investments as a tool of building the capability of functional areas on the example of Kędzierzyńsko-Kozielski Sub-regional Functional Areas	109
Marek Szajt: Spatial differentiation in funding of R&D activity as a measure of innovative potential	119
Kinga Szmigiel: A new concept of innovations financing in enterprises in the programming period 2014-2020	129
Piotr Szwinta: Tourism clusters development prospects in the border-adjacent areas of Poland	138
Grzegorz Tekieli: Unused human capital of Lower Silesia Voivodeship sub-regions	147
Arkadiusz Wojtkiewicz: Social effects of foreign direct investment in Jelenia Góra and the district of Jelenia Góra	155
Jolanta Zawora: Local differences in the financial situation of municipalities in Poland	164

Iwona Franczak

Uniwersytet Jagielloński w Krakowie

e-mail: iwonafranczak@wp.pl

**SPECJALNE STREFY EKONOMICZNE JAKO
CZYNNIK AKTYWIZACJI GOSPODARCZEJ REGIONU**

**SPECIAL ECONOMIC ZONES AS A FACTOR
FOR ACTIVATING REGIONAL ECONOMIES**

DOI: 10.15611/pn.2015.392.03

Streszczenie: Jednym ze sposobów aktywizacji gospodarczej regionu jest koncepcja tworzenia przywilejów dla przedsiębiorstw działających na obszarach, których rozwój chcemy wesprzeć. W Polsce powstała idea tworzenia specjalnych stref ekonomicznych, która w założeniach pierwotnych miała na celu wspieranie rozwoju gospodarczego takich obszarów poprzez przyciąganie na ich tereny przedsiębiorstw. Specjalne strefy ekonomiczne (SSE) to narzędzie polityki regionalnej, którego celem jest rozwój określonych regionów. Przedsiębiorca działający w strefie korzysta z pomocy publicznej, udzielanej w formie zwolnień z podatku dochodowego z tytułu kosztów nowej inwestycji bądź tworzenia nowych miejsc pracy. Dla jednostek samorządowych posiadanie takiego terenu jest jednym z ważniejszych, dostępnych dla władz lokalnych, sposobów pozyskiwania inwestorów. Celem niniejszego artykułu jest pokazanie roli specjalnych stref ekonomicznych w zwiększaniu atrakcyjności inwestycyjnej regionów, a także przedstawienie wpływu terenów uprzywilejowanych na ich rozwój.

Słowa kluczowe: specjalne strefy ekonomiczne, aktywizacja gospodarcza, rozwój regionów.

Summary: One of the ways of activating a regional economy where there is a desire to support development is to establish certain privileges for commercial interests operating in the said area. The idea of ‘special economic zones’ was primarily developed in Poland for the purpose of attracting industrial interests to these special zones and thereby supporting economic expansion. Special Economic Zones (SEZ) are a regional, political tool whose purpose is to spur economic growth in a given region. The active entrepreneur within the zone takes advantage of public assistance which is granted in the form of income tax exemptions resulting from the new investments or creation of new jobs. Poland has 14 functioning zones which, based on current regulations, will continue to operate at least until the end of 2026. The possession of these sanctioned zones is for many local governmental units one of the more important tools for attracting investments. This examination focuses on what role special economic zones play in increasing a region’s investment attraction and an assessment of the zones’ influence on its expansion.

Keywords: special economic zones, economic activation, regional development.

1. Wstęp

Specyfiką krajów rozwijających się oraz krajów rozwiniętych jest to, że rozwój gospodarczy wymaga określonego stymulowania poprzez stosowanie różnych instrumentów. Aktywizacja gospodarcza nie stanowi nowego elementu w polityce państw, regionów czy gmin. Działania władz publicznych w tym zakresie można określić jako rodzaj marketingu terytorialnego, a zwłaszcza polityki realizowanej za pomocą instrumentów prawnych, finansowych, ekonomicznych oraz przestrzennych. W ujęciu regionalnym instrumenty powyższe stosowane są na obszarach zwanych „obszarami aktywizacji gospodarczej”. Polityka prowadzona na tych obszarach skupia się na wspieraniu przedsiębiorczości przez stwarzanie korzystnych warunków inwestowania, wsparcia badawczego i transferu technologii, wymiany handlowej, edukacji kadry [Gasidło 2011]. Czynnikiem podstawowym, zatem dla zagranicznych inwestycji bezpośrednich jest, oprócz analizy ekonomicznej, bezpieczeństwo lokat inwestycyjnych, które uzależnione jest od stabilności rozwiązań instytucjonalnych w kraju docelowym. Dlatego ważnym czynnikiem konkurencyjności regionów jest, oprócz taniej siły roboczej oraz innych czynników naturalnych, stabilność i jakość czynników instytucjonalnych. Dla inwestorów zagranicznych, którzy są obecnie główną siłą rozwoju handlu światowego, oraz inwestycji o zasięgu międzynarodowym czynnikiem podstawowym, decydującym o inwestowaniu w danym regionie, jest stworzenie określonych, ujednoliconych przywilejów, reguł postępowania na obszarach, których rozwój chcemy wspierać. Stymulacja taka może przybrać różne formy. Najczęściej stosowanymi rozwiązaniami w krajach transformacji systemowej są zachęty fiskalne, oferowane w specjalnych strefach ekonomicznych (SSE). Początkowo zostało utworzonych 17 stref, z czego 15 rozpoczęło działalność, a obecnie funkcjonuje 14. Początkowo większość stref działać miała do 2016 lub 2017 r. Później podjęto decyzję o wydłużeniu terminu funkcjonowania do 31 grudnia 2026 r. [Raport... 2014].

Artykuł niniejszy przedstawia podstawowe zasady działania SSE w Polsce, a także ich wpływ na aktywizację społeczno-gospodarczą regionów Polski. Poprzez zastosowanie techniki badawczej *desk research*, czyli analizy danych, które zostały wcześniej zgromadzone i przetworzone przez agencje badawcze, pokazany został wpływ SSE na rozwój regionów Polski. Poddając analizie dane liczbowe określające przeprowadzone inwestycje czy liczbę utworzonych miejsc pracy na obszarze SSE uwidoczniło się, że czynnikiem konkurencyjności w aktywizacji gospodarczej regionu.

2. Podstawy prawne regulujące działalność specjalnych stref ekonomicznych w Polsce

Powstanie specjalnych stref ekonomicznych uwarunkowane było wieloma czynnikami społecznymi, ekonomicznymi czy gospodarczymi, które występowały na przestrzeni wieków. Pierworzoru doszukiwać się można w specjalnym statusie,

polegającym na zwolnieniu z ceł oraz podatków, a także innych przepisach, które otrzymały niektóre porty, np. port Reggio w roku 1547, a także porty hanzeatyckie, jak np. Hamburg [Kopycińska (red.) 2008]. W Polsce SSE stanowią przede wszystkim odpowiedź na transformację ustrojowo-gospodarczą po 1989 r., kiedy to procesy gospodarcze nasiliły zjawisko powstawania skupisk przedsiębiorstw, a także wpłynęły na szybki rozwój gospodarczy określonych obszarów. Powołanie SSE miało na celu przede wszystkim przejęcie oraz zagospodarowanie istniejącego majątku przemysłowego i infrastruktury gospodarczej, podniesienie w konsekwencji z recesji tych regionów [Trojak, Wiedermann 2009].

Zgodnie z art. 2 ustawy o specjalnych strefach ekonomicznych, SSE to administracyjnie wyodrębnione obszary Polski, gdzie inwestorzy prowadzą działalność gospodarczą na preferencyjnych warunkach [Ustawa z 20 października 1994]. Nadzrędnym celem ich powołania i funkcjonowania jest przyspieszenie rozwoju regionów poprzez przyciągnięcie inwestycji i promocję tworzenia nowych miejsc pracy. Ustawa o SSE określa „zasady i tryb ustanawiania specjalnych stref ekonomicznych na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, zarządzania takimi strefami oraz szczególne zasady i warunki prowadzenia na ich terenie działalności gospodarczej” [Ustawa z 20 października 1994]. Pierwotne założenie dotyczące powołania SSE miało na celu zwiększanie inwestycji oraz wzrost gospodarczy w wybranych lokalizacjach. Z upływem czasu strefy rozproszyły się po całej Polsce. Strefy stały się nie tylko miejscem prowadzenia podstawowej działalności, ale też platformą do kreowania powiązań kooperacyjnych, które w dłuższej perspektywie mogą przybierać formę klastrów, kreując zupełnie nowe znaczenie dla SSE w gospodarce.

Obecnie funkcjonowanie SSE regulują również m.in. następujące akty prawne: ustawa o zmianie ustawy o specjalnych strefach ekonomicznych [Ustawa z 30 maja 2008], 14 rozporządzeń Rady Ministrów w sprawie każdej strefy. Zawierają one między innymi opis granic poszczególnych stref, doprecyzowują okres, na jaki strefa została ustanowiona, i określają podmiot zarządzający nią. Następnym aktem prawnym jest rozporządzenie Rady Ministrów w sprawie pomocy publicznej udzielanej przedsiębiorcom działającym na podstawie zezwolenia na prowadzenie działalności gospodarczej na terenach specjalnych stref ekonomicznych [Rozporządzenie Rady Ministrów z 10 grudnia 2008, Dz.U. z 2008 r., nr 232, poz. 1548]. Rozporządzenie to zawiera m.in. zasady udzielania przedsiębiorcom pomocy publicznej oraz rodzaje działalności, na które wydawane są zezwolenia. Istotnym aktem prawnym jest również rozporządzenie Rady Ministrów w sprawie szczegółowych kryteriów, których spełnienie umożliwia objęcie specjalną strefą ekonomiczną gruntów stanowiących własność lub użytkowanie wieczyste podmiotów innych niż zarządzający specjalną strefą ekonomiczną, Skarb Państwa, jednostka samorządu terytorialnego oraz związek komunalny [Rozporządzenie Rady Ministrów z 10 grudnia 2008 r., Dz.U. z 2008 r., nr 224, poz. 1477 ze zm.].

Zgodnie z art. 6 ustawy o SSE zarządzającym strefą może zostać wyłącznie spółka akcyjna bądź spółka z ograniczoną odpowiedzialnością, w której Skarb Państwa albo

samorząd województwa posiada większość głosów oddanych na walnym zgromadzeniu albo zgromadzeniu wspólników [Ustawa z 20 października 1994]. Działania związane z zarządzaniem strefą sformułowane są w rozdziale 3 art. 8 ustawy o SSE, który określa, że do zadań zarządzającego SSE należy prowadzenie zgodnie z prawem rozwoju, regulaminem strefy, a także przepisami prawa działań, które zmierzają do rozwoju działalności gospodarczej prowadzonej na terenie strefy [Ustawa z 20 października 1994].

3. Specjalne strefy ekonomiczne jako czynnik konkurencyjności regionu

Zgodnie z art. 5 ust. 1 ustawy o SSE [Ustawa z 20 października 1994] statusem strefy mogą być obejmowane grunty stanowiące własność zarządzającego, Skarbu Państwa albo jednostki samorządu terytorialnego, tzw. grunty publiczne. Strefą można obejmować także grunty stanowiące własność albo użytkowanie wieczyste innych podmiotów, tzw. grunty prywatne, gdy jest możliwe spełnienie co najmniej jednego z kryteriów, określonych w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 10 grudnia 2008 r., których spełnienie umożliwi objęcie niektórych gruntów specjalną strefą ekonomiczną [Rozporządzenie Rady Ministrów z 10 grudnia 2008 r., Dz.U. z 2008 r., nr 224, poz. 1477 ze zm.].

Na dzień 31 grudnia 2013 r. specjalne strefy ekonomiczne zlokalizowane były w 151 miastach oraz 217 gminach o łącznej powierzchni 16 203,68 ha. W stosunku do roku 2012 łączna powierzchnia stref wzrosła o ponad 374 ha. W stosunku do roku 2009 powierzchnia ta zwiększyła się aż o 3570,81 ha [Informacja o realizacji... 2010, 2011, 2013]. Lokalizację i wielkość specjalnych stref ekonomicznych przedstawia tabela 1.

Tabela 1. Lokalizacja i obszar specjalnych stref ekonomicznych

Lp.	Strefa (województwo)	Obszar strefy (w ha)				
		stan na 31.12.2009	stan na 31.12.2010	stan na 31.12.2011	stan na 31.12.2012	stan na 31.12.2013
1	2	3	4	5	6	7
1	Kamiennogórska (dolnośląskie, wielkopolskie)	368,78	367,14	367,14	367,14	367,14
2	Katowicka (śląskie, małopolskie, opolskie)	1544,18	1917,68	1929,15	2 004,83	2 004,83
3	Kostrzyńsko- -Słubicka (lubuskie, zachodniopomorskie, wielkopolskie)	1258,33	1267,49	1454,47	1 454,47	1 563,87

Tabela 1, cd.

1	2	3	4	5	6	7
4	Krakowska (małopolskie, podkarpackie)	528,83	523,40	558,72	558,72	628,50
5	Legnicka (dolnośląskie)	457,49	1 041,84	1 041,84	1 059,26	1 059,26
6	Łódzka (łódzkie, wielkopolskie, mazowieckie)	1 162,30	1 198,70	1 276,63	1 276,63	1 290,76
7	Mielecka (podkarpackie, małopolskie, lubelskie, zachodniopomorskie)	998,53	1 134,96	1 246,00	1 246,00	1 299,39
8	Pomorska (pomorskie, kujawsko-pomorskie, wielkopolskie, zachodniopomorskie)	1 220,11	1 239,96	1 314,63	1 323,23	1 380,63
9	Słupska (pomorskie, zachodniopomorskie)	401,09	401,09	401,09	824,35	824,35
10	Starachowicka (świętokrzyskie, mazowieckie, opolskie, łódzkie, lubelskie)	580,45	595,81	612,91	612,91	612,91
11	Suwalska (podlaskie, warmińsko-mazurskie, mazowieckie)	342,77	342,77	342,77	342,77	342,77
12	Tarnobrzaska (podkarpackie, mazowieckie, świętokrzyskie, lubelskie, dolnośląskie, podlaskie)	1 336,44	1 551,91	1 587,78	1 632,31	1 632,31
13	Wałbrzyska (dolnośląskie, opolskie, wielkopolskie, lubuskie)	1 651,52	1 685,13	2 073,72	2 212,20	2 212,20
14	Warmińsko-Mazurska (warmińsko-mazurskie, mazowieckie)	782,05	838,94	838,94	914,51	984,76
	Razem	12 632,87	14 106,82	15 045,89	15 829,33	16 203,68

Źródło: [Informacja o realizacji... – stan na: 31 grudnia 2010 r., 31 grudnia 2011, 31 grudnia 2013 r., <http://www.mg.gov.pl/Wspieranie+przedsiębiorczosci/Wsparcie+finansowe+i+inwestycje/Specialne+strefy+ekonomiczne/Efekty+SSE>].

W gospodarce rynkowej podstawą polityki gospodarczej jest zasada konkurencji. Rozwój regionu dotyczy wykorzystania wszystkich możliwości w taki sposób, aby sprostać konkurencji, która jest weryfikatorem proponowanych oraz realizowanych rozwiązań. W dyskursie dotyczącym możliwości rozwojowych poszczególnych regionów mieszczą się także rozwiązania dotyczące SSE [Lizińska, Kisiel 2008].

Zgodnie z art. 3 ustawy o SSE [Ustawa z 20 października 1994] celem funkcjonowania SSE jest przyspieszenie rozwoju gospodarczego wybranych obszarów kraju, w szczególności poprzez:

- rozwój wybranych dziedzin działalności gospodarczej,
- tworzenie nowych miejsc pracy,
- rozwój nowych rozwiązań technicznych oraz technologicznych, a także ich wykorzystanie w gospodarce narodowej,
- zwiększenie konkurencyjności wytwarzanych wyrobów oraz świadczonych usług,
- rozwój eksportu,
- zagospodarowanie majątku przemysłowego i infrastruktury gospodarczej,
- zagospodarowanie niewykorzystywanych zasobów naturalnych z zachowaniem zasad równowagi ekologicznej.

Najważniejszą pod względem wartości formą pomocy regionalnej w strefach jest skorzystanie z ulgi podatkowej, polegającej na zwolnieniu przedsiębiorcy z płacenia podatku dochodowego, o której mowa w art. 17 ust. 1 pkt 34 ustawy o podatku dochodowym od osób prawnych oraz art. 21 ust. 1 pkt 63a ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych [Rozporządzenie Rady Ministrów z 10 grudnia 2008, Dz.U. z 2008 r., nr 232, poz. 1548]. Ze zwolnień od podatku dochodowego mogą skorzystać wyłącznie te osoby fizyczne i prawne, których siedziba znajduje się na terenie strefy oraz które uzyskały zezwolenie na prowadzenie działalności gospodarczej na tym terenie. Powinny one także spełniać wymogi przewidziane w rozporządzeniu Rady Ministrów, na mocy którego dana strefa została ustanowiona [Stacherczak 2005]. Zgodnie z przepisami regulującymi funkcjonowanie stref pomoc publiczna udzielana przedsiębiorcy w formie zwolnień podatkowych stanowi pomoc regionalną z tytułu:

- kosztów nowej inwestycji, tj. wydatków inwestycyjnych, lub
- tworzenia nowych miejsc pracy, tj. dwuletnich kosztów pracy nowo zatrudnionych pracowników [Rozporządzenie Rady Ministrów z 10 grudnia 2008, Dz.U. z 2008 r., nr 232, poz. 1548].

Pomoc publiczna ograniczona jest wysokością poniesionych przez przedsiębiorcę wydatków kwalifikowanych, a także intensywności pomocy, która jest zależna od obszaru realizacji przedsięwzięcia i wielkości przedsiębiorcy). Obecnie – po 1 lipca 2014 r. – poziom pomocy publicznej kształtuje się następująco:

- dla dużych przedsiębiorców – od 15% do 50% kosztów kwalifikowanych,
- dla średnich przedsiębiorców – od 25% do 60% kosztów kwalifikowanych,
- dla małych przedsiębiorców – od 35% do 70% kosztów kwalifikowanych [Raport... 2014].

Pomoc regionalna z tytułu prowadzenia działalności na terenie specjalnych stref ekonomicznych może być również przyznawana w formie zwolnienia z podatku od nieruchomości. Zwolnienie to wprowadza rada gminy w formie uchwały. Wielkość pomocy i zasady jej udzielania zależą od decyzji rady gminy, jednak wysokość pomocy jest uzależniona od wysokości nakładów inwestycyjnych oraz liczby nowych pracowników zatrudnionych w ramach przedsięwzięcia [Raport... 2014].

4. Efekty funkcjonowania specjalnych stref ekonomicznych

Samorządy coraz chętniej zabiegają o utworzenie na swoim terenie specjalnych stref ekonomicznych, ponieważ stają się one szansą na przyciąganie inwestorów, zwłaszcza zagranicznych, oraz instrumentem zarówno zmniejszania bezrobocia, jak i wzrostu potencjału gospodarczego jednostki samorządu terytorialnego [Brezdeń, Spallek 2008]. Jednym z celów tworzenia odpowiedniej polityki rozwoju regionów powinno się stać podnoszenie poziomu życia i szans na rynku pracy mieszkańców poszczególnych województw Polski. Proces ten wymaga powiększenia wydatków publicznych i skierowania ich na przemiany strukturalne. Nastąpić one mogą poprzez rozwój infrastruktury technicznej, a także poprawę jakości środowiska biznesowego w regionach problemowych dzięki instrumentom niematerialnym [Brezdeń, Spallek 2008].

Efekty funkcjonowania stref są oceniane głównie na podstawie wartości poniesionych nakładów inwestycyjnych: ogółem na terenie strefy, a także na jeden hektar zagospodarowanego terenu czy też jedno miejsce pracy. Udział poszczególnych stref w wartości poniesionych na ich terenie nakładów inwestycyjnych uwarunkowany jest atrakcyjnością terenów inwestycyjnych, co powiązane jest m.in. z lokalizacją strefy i jej podstref, poziomem udzielanej pomocy publicznej, możliwością pozyskania niezbędnych zasobów, poziomem rozwoju infrastruktury.

Dane przedstawione w tabeli 2 pokazują skumulowaną wartość inwestycji na terenie stref w latach 2009-2013, dokonanych przez inwestorów posiadających ważne zezwolenia na koniec danego roku. W stosunku do roku 2012 inwestycje w roku 2013 wzrosły o ponad 7,3 mld zł. Podobnie w latach 2009-2011 następował wzrost nakładów poniesionych na inwestycje w SSE [Informacja o realizacji... 2010, 2013].

Podjęte na obszarze stref inwestycje oddziałują bezpośrednio i pośrednio na liczbę miejsc pracy. W sposób bezpośredni funkcjonowanie przedsiębiorstw na takim obszarze powiązane jest z nowo powstałymi oraz utrzymanymi miejscami pracy, natomiast pośrednio – ze stymulowaniem zmian poziomu zatrudnienia wśród kooperantów. Jak wynika z danych zawartych w Informacji o realizacji ustawy o specjalnych strefach ekonomicznych za 2013 r., przedsiębiorcy działający na terenie stref na koniec 2013 r. zatrudniali 266,7 tys. osób, z czego 73,5% na nowych miejscach pracy [Informacja o realizacji... 2013].

W badaniu przeprowadzonym przez Ernest & Young, zawartym w raporcie: Specjalne Strefy Ekonomiczne po 2020 roku. Analiza dotychczasowej działalności oraz perspektywy funkcjonowania [Raport... 2011], zwraca się uwagę na wpływ specjalnych stref ekonomicznych na rozwój regionów Polski. W regionach objętych specjalną strefą ekonomiczną stopa bezrobocia jest niższa w przypadku podregionów o 1,5 do 2,8 p.p. oraz o 2,3 do 2,9 p.p. w przypadku powiatów, zwiększony nakład kapitału zainwestowanego w strefie o 100 mln PLN prowadzi do obniżenia stopy bezrobocia w podregionie o 0,17 do 0,33 p.p., natomiast o 0,19 do 0,25 p.p. w powiecie, zwiększenie zatrudnienia w strefach o 1 tys. osób prowadzi do obniżenia stopy bezrobocia

Tabela 2. Poniesione nakłady inwestycyjne w mln zł w latach 2009-2013

Lp.	Strefa	31.12.2009	31.12.2010	31.12.2011	31.12.2012	31.12.2013
1	Kamiennogórska	1 436,2	1 551,1	1 667,2	1 856,1	1 909,1
2	Katowicka	16 025,3	16 869,6	18 154,6	19 593,2	21 109,5
3	Kostrzyńsko- -Słubicka	3 332,7	3 786,3	4 215,5	4 719,0	5 312,1
4	Krakowska	1 564,1	1 655,7	1 773,8	1 786,3	1 964,4
5	Legnicka	4 257,6	4 568,8	4 889,0	5 483,8	6 302,4
6	Łódzka	7 163,8	8 184,8	9 033,1	9 980,2	10 815,5
7	Mielecka	4 177,1	4 690,3	5 097,0	5 636,5	6 059,0
8	Pomorska	5 910,1	6 727,4	7 298,9	7 313,7	7 862,2
9	Słupska	769,1	963,6	1 106,5	1 176,3	1 231,9
10	Starachowicka	1 260,2	1 528,9	1 621,0	1 641,2	1 744,8
11	Suwalska	1 376,5	1 474,9	1 596,7	1 581,6	1 608,2
12	Tarnobrzeska	5 459,4	6 081,4	6 792,9	7 363,0	7 575,5
13	Wałbrzyska	11 219,8	12 105,4	13 095,0	14 599,3	16 342,8
14	Warmińsko- -Mazurska	2 637,8	3 033,4	3 328,9	3 103,0	3 303,8
	Razem	66 589,7	73 221,6	79 670,1	85 833,2	93 141,2

Źródło: [Informacja o realizacji... – 2010, 2013]. <http://www.mg.gov.pl/Wspieranie+przedsiębiorzosci/Wsparcie+finansowe+i+inwestycje/Specjalne+strefy+ekonomiczne/Efekty+SSE>.

w podregionie o 0,4 do 0,9 p.p., a na poziomie powiatu od 0,7 do 1,0 p.p. W podregionach, w których funkcjonują strefy, poziom nakładów brutto na środki trwałe w przeliczeniu na jednego mieszkańca jest wyższy o ok. 250 do 600 PLN, w powiatach – o ok. 510 do 570 PLN niż w pozostałych, odpowiednio, podregionach oraz powiatach. W podregionach, w których ulokowane są strefy, poziom PKB *per capita* wyższy jest przeciętnie o ok. 1300 do 2500 PLN niż w pozostałych podregionach, co daje wyższy wskaźnik PKB *per capita* o ok. 3,9% do 7,5% przeciętnego PKB *per capita* dla Polski niż w pozostałych podregionach.

Funkcjonowanie specjalnych stref ekonomicznych wpływa także korzystnie na poprawę systemu gospodarczego danego regionu. Podejmowany na terenie stref proces inwestycyjny stymuluje rozwój lokalnego oraz regionalnego budownictwa, a także usług rynkowych. Tradycja monokultury przemysłowej zostaje przełamana na rzecz dywersyfikacji branżowej. Powstają więzi kooperacyjne między producentami działającymi w strefach i firmami w ich otoczeniu.

5. Zakończenie

Specjalne strefy ekonomiczne wpłynęły znacząco na wzrost konkurencyjności regionów oraz na rozwój gospodarczy obszarów, które znajdują się w ich sąsiedztwie.

Odgrywają one rolę stymulującą w rozwoju gospodarczym regionu oraz przyczyniają się do zwiększania jego atrakcyjności inwestycyjnej wśród innych województw.

Popularność stref polega na prostocie oraz efektywności narzędzia, jakim staje się zwolnienie podatkowe dla przedsiębiorców. Poszukując lokalizacji dla nowego przedsięwzięcia, inwestorzy analizują systemy w wielu państwach, dążąc ku określeniu optymalnego miejsca do prowadzenia działalności gospodarczej. Większość bezpośrednich inwestycji produkcyjnych, które są realizowane w Polsce przez duże koncerny zagraniczne, lokuje się na terenie specjalnych stref ekonomicznych. Inwestycje w specjalnych strefach ekonomicznych oddziałują nie tylko na majątek regionalnej gospodarki, ale również na jej rynek pracy. W tym przypadku oddziaływanie stref może być nieco słabsze z uwagi na fakt, iż współcześnie przedsiębiorstwa zaawansowane technologicznie nie wymagają dużej liczby pracowników. Strefy niewątpliwie przyczyniają się do łagodzenia napięć na rynku pracy, zwłaszcza tam, gdzie procesy restrukturyzacyjne prowadzą do redukcji zatrudnienia, a także gdzie zaobserwowano stagnację aktywności gospodarczej.

Proces tworzenia stref ekonomicznych w Polsce dowodzi, że są one ważnym czynnikiem kształtującym konkurencyjność wewnętrzną poszczególnych regionów Polski, gdyż wpływają na wzrost zatrudnienia oraz eksportu, rozwój kapitału ludzkiego, napływ bezpośrednich inwestycji zagranicznych oraz transfer nowych technologii i *know-how*, przyczyniając się w długim okresie do szybszego tempa wzrostu gospodarczego regionu.

Literatura

- Brezdeń P., Spallek W., 2008, *Specjalne strefy ekonomiczne w przestrzeni gospodarczej województwa dolnośląskiego*, [w:] Z. Ziolo, T. Rachował (red.), *Procesy transformacji układów przestrzennych przemysłu na tle zmieniającego się otoczenia*, Prace Komisji Geografii Przemysłu Polskiego Towarzystwa Geograficznego, nr 10, Warszawa-Kraków.
- Gasidło K., 2011, *Przestrzenne instrumenty aktywacji gospodarczej w planowaniu regionalnym. Przykład województwa śląskiego*, „Czasopismo Techniczne”, Zeszyt 1-A/2011.
- Informacja o realizacji ustawy o specjalnych strefach ekonomicznych, stan na 31 grudnia 2010 r., <http://www.mg.gov.pl> (10.11.2014).
- Informacja o realizacji ustawy o specjalnych strefach ekonomicznych, stan na 31 grudnia 2011 r., <http://www.mg.gov.pl> (10.11.2014).
- Informacja o realizacji ustawy o specjalnych strefach ekonomicznych, stan na 31 grudnia 2013 r., <http://www.mg.gov.pl> (10.11.2014).
- Kopycińska D. (red.), 2008, *Polityka ekonomiczna państwa, we współczesnych systemach gospodarczych*, Szczecin.
- Lizińska W., Kisiel R., 2008, *Specjalne strefy ekonomiczne jako instrument polityki regionalnej na przykładzie Warmińsko-Mazurskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej*, UWM w Olsztynie, Olsztyn.
- Raport 20 lat specjalnych stref ekonomicznych w Polsce, 2014. Przewodnik po SSE, KPMG w Polsce, <http://www.kpmg.com/pl/pl/issuesandinsights/articlespublications/strony/przewodnik>.
- Raport Specjalne Strefy Ekonomiczne po 2020 roku, 2011. Analiza dotychczasowej działalności oraz perspektywy funkcjonowania, Ernst & Young.

- Rozporządzenie Rady Ministrów z 10 grudnia 2008 r., w sprawie szczegółowych kryteriów, których spełnienie umożliwia objęcie specjalną strefą ekonomiczną gruntów stanowiących własność lub użytkowanie wieczyste podmiotów innych niż zarządzający specjalną strefą ekonomiczną, Skarb Państwa, jednostka samorządu terytorialnego oraz związek komunalny, Dz.U. z 2008 r., nr 224, poz. 1477 ze zm.
- Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 10 grudnia 2008 r. w sprawie pomocy publicznej udzielanej przedsiębiorcom działającym na podstawie zezwolenia na prowadzenia działalności gospodarczej na terenach specjalnych stref ekonomicznych, Dz.U. z 2008 r., nr 232, poz. 1548.
- Stacherczak M., 2005, *Bezpośrednie inwestycje zagraniczne w specjalnych strefach ekonomicznych (na przykładzie pomorskiej SSE)*, [w:] W. Karaszewski (red.), *Bezpośrednie inwestycje zagraniczne w podnoszeniu konkurencyjności polskiej gospodarki*, Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu, Toruń.
- Trojak A., Wiedermann K., 2009, *Specjalne strefy ekonomiczne i strefy przemysłowe w kształtowaniu rozwoju gospodarczego regionów na przykładzie Polski i Czech*, [w:] Z. Ziolo, T. Rachwał (red.), *Wpływ procesów globalizacji i integracji europejskiej na transformacje struktur przemysłowych*, Warszawa-Kraków.
- Ustawa z dnia 20 października 1994 r. o specjalnych strefach ekonomicznych, Dz.U. z 2007 r., nr 42, poz. 274 ze zm.
- Ustawa z dnia 30 maja 2008 r. o zmianie ustawy o specjalnych strefach ekonomicznych, Dz.U. z 2008 r., nr 118, poz. 746.